

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa D. S. następcy prawnego B. S.
przeciwko (...) Bankowi S.A. w W.

o zapłatę,

i z powództwa wzajemnego (...) Banku S.A. w W.

przeciwko D. S. następcy prawnemu B. S.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 listopada 2020 r.,

zażalenia powoda - pozwanego wzajemnego

na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 30 kwietnia 2020 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) uwzględniając apelację powoda wzajemnego uchylił wyrok częściowy Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 listopada 2019 r. oddalający powództwo wzajemne o zasądzenie kwoty 1 384 364,59 zł z tytułu zobowiązania wekslowego zabezpieczającego należność kredytową i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd drugiej instancji wskazał, że zachodzi konieczność uchylenia tego wyroku, bo sprawa nie dojrzała w tym zakresie do merytorycznego rozstrzygnięcia.

Wskazał, że powództwo wzajemne było oparte o weksel *in blanco* wystawiony przez pozwaną wzajemnie, ale powód wywodził swe roszczenie także ze stosunku podstawowego wynikającego z umowy kredytowej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego roszczenie powoda wzajemnego nie mogło być oparte o stosunek wekslowy, bo przedłożony weksel nie został wystawiony prawidłowo wobec niewskazania formy prawnej remitenta.

Nie podzielił również ocen Sądu Okręgowego, że przedmiotowa umowa jest sprzeczna z art. 69 Prawa bankowego i art. 353¹ k.c. Charakter prawny umowy określił jako kredyt denominowany we frankach szwajcarskich. Waluta kredytu określona w CHF wyraża wartość zobowiązania pieniężnego i można ją odróżnić od waluty świadczenia. Trzeba odróżnić postanowienia przedmiotowo istotne umowy określające kwotę kredytu od sposobu wykonania zobowiązania przez bank. Uwzględnienie przez strony, że kredyt zostanie spłacony w innej walucie niż waluta kredytu, nie pozostaje w sprzeczności z naturą zobowiązania i nie narusza prawa ani zasad współżycia społecznego. Waloryzacja świadczenia pozwanej była dopuszczalna na podstawie art. 358¹ § 2 k.c., bo samo zawarcie umowy kredytu denominowanego nie może być traktowane jako sprzeczne z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszające interesy konsumenta, pomimo że sam mechanizm indeksacji może być uznany za abuzywny. Odwołanie się do kursu waluty obcej obowiązującego w banku może być uznane za klauzulę niedozwoloną w myśl art. 385¹ k.c., a skutkiem jest brak mocy wiążącej klauzuli niedozwolonej przy zachowaniu skuteczności umowy.

W pierwszej kolejności ocena ta wymagała przesądzenia statusu kredytobiorców jako konsumentów, a rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego narusza

w tym zakresie zasadę ciężaru dowodów wynikającą z art. 6 k.c. Skoro pozwana prowadziła działalność gospodarczą, to powinna udowodnić, że umowę zawarła jako konsument. Zostały przytoczone tylko niektóre okoliczności faktyczne. Daleko idące wątpliwości co do rzeczywistego celu kredytu wymagały dokonania wykładni oświadczeń woli złożonych przez strony przez pryzmat poprzednio zawartych umów, przeznaczenia środków, ich związku z działalnością gospodarczą obejmującą prowadzenie ośrodka wypoczynkowo - rehabilitacyjnego. Pierwotnie we wniosku pozwana wpisała jako przeznaczenie spłatę pożyczki hipotecznej oraz działalność gospodarczą, a następnie ten punkt został skreślony. Poza pożyczką hipoteczną część zadłużenia stanowiło pięć pożyczek gotówkowych, a w oświadczeniu z dnia 6 kwietnia pojawiła się pozycja dotycząca refinansowania kapitału zainwestowanego w nieruchomości, na której pozwana prowadziła działalność gospodarczą. Zgodnie z aneksem nr 1 do umowy z dnia 30 maja 2003 r. doszło do podwyższenia kredytu na pokrycie kosztów remontu w zakresie pięciu pokoi, dziesięciu okien, dziesięciu łazienek i zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.

Powyższe sugeruje, w ocenie Sądu Apelacyjnego, że kredyt w znacznej mierze miał związek z działalnością gospodarczą pozwanej.

W zażaleniu na ten wyrok pozwana wzajemna zarzucając naruszenie art. 321 §1 w zw. 204 § 3 k.p.c., art. 22¹ oraz art. 378 § 1 k.p.c. wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślono, że kontrola dokonywana w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć zbadaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. a więc, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. Konsekwencją jest wąskie określenie granic kognicji Sądu Najwyższego, a odmienne ich ujęcie jest niedopuszczalne (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012, I CZ 136/12 z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.).

W przypadku wskazania przez sąd drugiej instancji nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji jako podstawy uchylenia wyroku, zakres kognicji Sądu Najwyższego ogranicza się do zbadania, czy sąd odwoławczy prawidłowo rozumiał to pojęcie oraz czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji, natomiast poza tym zakresem pozostaje prawidłowość poglądu prawnego wyrażonego przez ten sąd.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635, z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Żaląca, błędnie pojmując charakter wniesionego środka odwoławczego, zarzuty zażalenia odniosła do merytorycznego stanowiska Sądu Apelacyjnego. Z przyczyn, o których mowa wyżej, zarzuty naruszenia prawa materialnego - art. 22¹ k.c. oraz przepisów postępowania - art. 321 § 1 w zw. z 204 § 3 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c. nie mogą zostać poddane kontroli Sądu Najwyższego.

Zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. nie został w ogóle przedstawiony, a jedynie w uzasadnieniu zażalenia pozwana w skrótowy sposób odniosła się do zakresu ponownego postępowania dowodowego, natomiast pominęła nierozpoznanie istoty sprawy, która to okoliczność stanowiła podstawę uchylenia wyroku. Nie może być wątpliwości, że konsekwencją poglądu przyjętego przez Sąd Apelacyjny musi być przyjęcie, że Sąd Okręgowy zaniechał materialnoprawnej podstawy żądania, a jego rozstrzygnięcie pominęło właściwe ustalenia faktyczne uniemożliwiając dokonanie oceny prawnej czy pozwanej służy przymiot konsumenta. Wskazać nadto trzeba, że ocena prawna sądu pierwszej instancji pozostająca poza nieustaloną podstawą faktyczną nie stanowi rozstrzygnięcia

sprawy. Brak ustaleń i konieczność dokonania ich przez sąd odwoławczy po raz pierwszy, może czynić zasadnym uchylenie wyroku z uwagi na obowiązek respektowania konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNIC 2013 r., nr 5, poz. 68).

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z 398¹⁴ k.p.c.,